

POSTANOWIENIE

Dnia 9 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SO Jarosław Gołębiowski

Sędziowie SO Dariusz Mizera (spr.)

del. SSR Iwona Dembińska – Pęczek

Protokolant Beata Gosławska

po rozpoznaniu w dniu 9 czerwca 2014 roku na rozprawie

sprawy z wniosku M. O. (1)

z udziałem F. O.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestnika

od postanowienia Sądu Rejonowego w Opocznie z dnia 18 listopada 2013 roku, sygn. akt I Ns 549/09

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w pkt II i III w ten sposób , że :

1. ustalić , iż w skład majątku wspólnego M. O. (1) i F. O. wchodzi następujące składniki:

a/ nieruchomość położona w B. oznaczona w ewidencji gruntów jednostki ewidencyjnej (...), Ż. , obręb (...), B. jako działka o nr (...) i pow. 4,4168 ha dla której to nieruchomości w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Opocznie urządzona jest księga wieczysta nr (...);

b/ nieruchomość położona w B. oznaczona w ewidencji gruntów jednostki ewidencyjnej (...), Ż. , obręb (...), B. jako działka o nr (...) i pow. 1,43 ha dla której to nieruchomości w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Opocznie urządzona jest księga wieczysta nr (...);

c/ nieruchomości położone w B. oznaczone w ewidencji gruntów jednostki ewidencyjnej (...), Ż. , obręb (...), B. jako działki o nr : **nr (...)** o pow. 0,32 ha, **nr (...)** o pow. 0,86 ha, **nr (...)** o pow. 0,89 ha, **nr (...)** o pow. 0,85 ha, **nr (...)** o pow. 0,31 ha, **nr (...)** o pow. 0,01 ha i **nr (...)** o pow. 1,27 ha dla których to nieruchomości w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Opocznie urządzona jest księga wieczysta nr (...);

d/ nieruchomość położona w D. oznaczona w ewidencji gruntów jednostki ewidencyjnej (...), Ż. , obręb (...), D. jako działka o nr (...) i pow. 1,24 ha dla której to nieruchomości w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Opocznie urządzona jest księga wieczysta nr (...);

e/ nieruchomość położona w S. oznaczona w ewidencji gruntów jednostki ewidencyjnej (...), P. , obręb (...), S. jako działka o nr (...) i pow. 1,35 ha dla której to nieruchomości w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Opocznie urządzona jest księga wieczysta nr (...);

f/ nieruchomości położone w S. oznaczone w ewidencji gruntów jednostki ewidencyjnej (...)_2, P. , obręb nr 0020, S. jako działki o nr : **nr (...)** o pow. 0,28 ha , **nr (...)** o pow. 0,84 ha, **nr (...)** o pow. 0,38ha , **nr (...)** o pow. 0,18ha, **nr (...)** o pow. 1,98ha, **nr (...)** o pow. 0,23 ha, **nr (...)** o pow. 1,67 ha, **nr (...)** o pow. 0,25 ha, **nr (...)** o pow. 2,09 ha dla których to nieruchomości w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Opocznie urządzona jest księga wieczysta nr (...);

g/ nieruchomość położona w A. oznaczona w ewidencji gruntów jednostki ewidencyjnej (...), P. , obręb nr (...), A. jako działka o nr (...) o pow. 2,16 ha dla której to nieruchomości w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Opocznie urządzona jest księga wieczysta nr (...);

h/ nieruchomość położona w A. oznaczona w ewidencji gruntów jednostki ewidencyjnej(...) P. , obręb nr (...), A. jako działka o nr (...) o pow. 2,24 ha dla której to nieruchomości w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Opocznie urządzona jest księga wieczysta nr (...);

i/ nieruchomości położone w P. oznaczone w ewidencji gruntów jednostki ewidencyjnej (...), P. , obręb nr (...), P. jako działki o nr : **nr (...)** o pow. 0,15 ha , **nr (...)** o pow. 0,13 ha , **nr (...)** o pow. 0,23 ha , **nr (...)** o pow. 0,14 ha dla których to nieruchomości w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Opocznie nie ma urządzonej księgi wieczystej ani też zbioru dokumentów;

j/ udział 1/2 (jedna druga) we własności nieruchomości położonej w B. oznaczonej w ewidencji gruntów jednostki ewidencyjnej (...), Ż. , obręb (...), B. jako działka o nr (...) i pow. 4,9685 ha dla której to nieruchomości w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Opocznie urządzona jest księga wieczysta nr (...);

k/ wierzytelność w stosunku do F. O. z tytułu sprzedaży udziału 1/2 (jedna druga) części działki o nr (...) położonej w B. gm. Ż. w kwocie 22.800 (dwadzieścia dwa tysiące osiemset złotych);

l/ wierzytelność w stosunku do H. O. z tytułu nakładów z majątku wspólnego małżonków O. na majątek H. O. tj. nieruchomość położoną w S. oznaczoną działką nr (...);

m/ wierzytelność w stosunku do F. O. z tytułu nakładów z majątku wspólnego na majątek odrębny F. O. w kwocie 129.177,50 zł (sto dwadzieścia dziewięć tysięcy sto siedemdziesiąt siedem złotych pięćdziesiąt groszy) ;

2. dokonać podziału majątku wspólnego M. O. (1) i F. O. w ten sposób , że :

a/ przyznać na wyłączną własność wnioskodawczyni M. O. (1) nieruchomości opisane w pkt 1a, 1b, 1c, 1d, 1e, 1g, 1h , z punktu 1f działki o nr (...), z punktu 1i działki o nr (...) oraz udział 1/2 w nieruchomości oznaczonej nr (...)opisany w pkt 1j;

b/ przyznać na wyłączną własność F. O. nieruchomości opisane w pkt 1f za wyjątkiem działek (...) oraz nieruchomości opisane w pkt 1i tj. działki nr (...);

c/ przyznać na wyłączną własność uczestnikowi F. O. wierzytelności opisane w pkt 1k oraz pkt 1m;

d/ przyznać na współwłasność po 1/2 (jednej drugiej) części na rzecz wnioskodawczyni M. O. (1) i uczestnika F. O. wierzytelność w stosunku do H. O. opisaną w pkt 1l;

e/ zasądzić od wnioskodawczyni M. O. (1) na rzecz uczestnika F. O. kwotę 5.930 zł (pięć tysięcy dziewięćset dwadzieścia złotych) jako dopłatę tytułem wyrównania udziałów płatną w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności;

II. oddalić apelację w pozostałej części;

III. ustalić , iż każdy uczestnik ponosi koszty postępowania apelacyjnego związane z własnym udziałem w sprawie.

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt II Ca 104/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 18 listopada 2013 r. Sąd Rejonowy w Opocznie po rozpoznaniu sprawy z wniosku M. O. (1) z udziałem F. O. o podział majątku wspólnego postanowił:

I. oddalić wnioski o ustalenie nierównych udziałów stron w majątku wspólnym;

II. dokonać podziału majątku wspólnego byłych małżonków F. O. i M. O. (1) z d. S. w skład którego wchodzi:

1/ nieruchomość położona w B., gmina Ż. oznaczona w ewidencji gruntów numerami działek: (...) łącznej powierzchni 10,3568 ha oraz udział wynoszący 1/2 (jedna druga) części w działce nr (...) o powierzchni 4,9685ha, dla których są prowadzone w Sądzie Rejonowym w Opocznie Wydziale Ksiąg Wieczystych księgi wieczyste KW Nr (...), KW Nr (...), KW (...) i KW (...);

2/ nieruchomość położona w D. gmina Ż. oznaczona w ewidencji gruntów numerem działki (...) o powierzchni 1,24 ha, dla której jest prowadzona w Sądzie Rejonowym w Opocznie Wydziale Ksiąg Wieczystych księga wieczysta KW Nr (...);

3/ nieruchomość położona w S., gmina P. oznaczona w ewidencji gruntów numerem działki (...) o powierzchni 1,35 ha, dla której jest prowadzona w Sądzie Rejonowym w Opocznie Wydziale Ksiąg Wieczystych księga wieczysta KW Nr (...);

4/ nieruchomość położona w S., gmina P. oznaczona w ewidencji gruntów numerami działek (...) o łącznej powierzchni 3,65 ha;

5/ nieruchomość położona w A., gmina P. oznaczona w ewidencji gruntów numerami działek nr (...) o powierzchni 2,24 ha, dla której jest prowadzona w Sądzie Rejonowym w Opocznie Wydziale Ksiąg Wieczystych księga wieczysta KW Nr (...) o powierzchni 2,16 ha dla której jest prowadzona w Sądzie Rejonowym w Opocznie Wydziale Ksiąg Wieczystych księga wieczysta KW Nr (...);

6/ nieruchomość położona w S., gmina P. oznaczona w ewidencji gruntów numerami działek nr (...) łącznej powierzchni 7,90 ha, dla której jest prowadzona w Sądzie Rejonowym w Opocznie Wydziale Ksiąg Wieczystych księga wieczysta KW Nr (...);

7/ nieruchomość położona w P. oznaczona w ewidencji gruntów numerami działek nr (...) o powierzchni 0,65 ha przedstawiona na mapie zaewidencjonowanej przez Starostwo Powiatowe;

8/ wierzytelność z tytułu nakładów na budynki - za wyjątkiem budynku mieszkalnego murowanego - usytuowane na nieruchomości położonej w S. gmina P. oznaczonej w ewidencji gruntów numerem działki (...) w kwocie 258.355,00 (dwieście pięćdziesiąt osiem tysięcy trzysta pięćdziesiąt pięć) złotych;

9/ wierzytelność z tytułu sprzedaży udziału wynoszącego 1/2 (jedna druga) części działki nr (...) położonej w B., gmina Ż. w kwocie 22.800,00 (dwadzieścia dwa tysiące osiemset) złotych

w ten sposób, że :

a/ M. O. (1) z d. S. przyznać na własność nieruchomości opisane w podpunktach 1, 2, 3, 4, 5 z podpunktu 6.: działki oznaczone numerami: (...) oraz z podpunktu 7. działki oznaczone numerami :(...)

b/ F. O. przyznać na własność nieruchomości opisane z podpunktu 6.(...), z podpunktu 7. działki oznaczone numerami: (...) oraz wierzytelności opisane w punkcie 8 i 9;

III. nie orzekać o dopłatach;

IV. stwierdzić, że wnioskodawczyni i uczestnik ponoszą koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego.

M. O. (1) z domu S. i F. O. zawarli związek małżeński w dniu 2 października 1971 r.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 22 lipca 2008 r. wydanym w sprawie sygn. akt I C 1147/07 Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim rozwiązał przez rozwód związek małżeński F. O. i M. O. (1) z domu S. zawarty w dniu 2 października 1971 r. przed Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego w Ż. za nr aktu (...)z winy F. O..

Po zawarciu związku małżeńskiego rodzice M. O. (1) darowali małżonkom do ich majątku wspólnego nieruchomości położoną w B. wraz z zabudowaniami. Małżonkowie nabywali także inne nieruchomości do ich majątku wspólnego.

M. i F. małż. O. w trakcie małżeństwa prowadzili gospodarstwo rolne.

Pobudowali budynki na działce położonej w S., stanowiącej własność F. O..

W 2001 roku miał miejsce pożar w zabudowaniach małżonków O. w B., a w 2005 r. miał miejsce pożar w zabudowaniach usytuowanych w S. na działce F. O..

Zostały wypłacone odszkodowania, które zostały przeznaczone na potrzeby rodziny.

W 2008 r. F. O. zlecił M. M. (2), aby odorał połowę pola i zostawił ją dla M. O. (1). Jedną połowę tego pola obrobił, a druga leżała do czerwca następnego roku. M. O. (1) nie podjęła uprawy pola i w następnym roku F. O. obsiał tą drugą część.

Ruchomości zgromadzone przez M. i F. małż. O. zostały sprzedane jeszcze w trakcie trwania małżeństwa.

M. i F. małż. O. posiadają zaległości z tytułu zobowiązań podatkowych - podatku rolnego.

M. O. (1) podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników jako rolnik i jako małżonka. Zaległości z tytułu składek wraz z odsetkami do dnia 5 listopada 2008 r. wyniosły 14.105,70 zł i na dzień 4 października 2013 r. zadłużenie wynosiło kwotę 105,69 zł.

F. O. pobierał dopłaty z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa do użytkowanych gruntów rolnych w 2008 i 2009 roku.

Nieruchomości byłych małżonków M. O. (1) i F. O. są położone w P., S., A., S., S., D. i B. o łącznej powierzchni 34,5153 ha i wartości 433.335,00 zł.

Wartość nakładów na budynki i budowle znajdujące się na działce oznaczonej w ewidencji gruntów nr (...) położonej w S., gmina P., którą F. O. w 2009 r. darował synowi P. O. - po odliczeniu wartości budynku mieszkalnego - wynosi 258.355,00 zł.

Po pożarze w 2001 r. budynek mieszkalny na działce (...) położonej w S. został wybudowany za pieniądze A. O., córki M. i F..

W Sądzie Rejonowym w Opocznie toczy się sprawa z powództwa A. O., córki F. i M. przeciwko P. O. o przeniesienie własności nieruchomości - części działki nr (...) położonej w S., na której usadowiony jest budynek mieszkalny.

Sąd Rejonowy w Opocznie wyrokiem z dnia 15 października 2009 r. wydanym w sprawie sygn. akt III RC 134/09 zasądził alimenty od F. O. na rzecz M. O. (1), natomiast wyrokiem wydanym w dniu 17 października 2013 r. w sprawie sygn. akt III RC 97/13 uchylił z dniem 9 sierpnia 2013 r. obowiązek alimentacyjny F. O. wobec M. O. (1).

M. O. (1) wszczęła egzekucję przeciwko F. O. o wyegzekwowanie alimentów.

Postępowanie egzekucyjne było prowadzone w sprawie sygn. akt Kmp 94/09 przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Opocznie i skierowane także do 1/4 niewydzielonej części nieruchomości położonej w B. oznaczonej w ewidencji gruntów numerem działki (...) o powierzchni 4,9685 ha i prawo własności tego udziału zostało przysądzone na rzecz P. i G. małż. W. do majątku wspólnego za cenę 22.800,00 zł w sprawie sygn. akt I Co 574/12 prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Opocznie z dnia 10 grudnia 2012 r.

Sąd Rejonowy zważył, iż odnośnie rozstrzygnięcia zawartego w punkcie I postanowienia Art. 43 k.r. i o. stanowi, że:

§ 1 oboje małżonkowie mają udział w majątku wspólnym,

§ 2 każdy z małżonków może żądać, aby ustalenie udziałów w majątku wspólnym nastąpiło z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z nich przyczynił się do powstania tego majątku.

§ 3 przy ocenie, w jakim stopniu każdy z małżonków przyczynił się do powstania majątku wspólnego, uwzględnia się także nakład osobistej pracy przy wychowywaniu dzieci i we wspólnym gospodarstwie domowym.

Ustalenie nierównych udziałów jest dopuszczalne w razie łącznego wystąpienia dwóch przesłanek, a mianowicie - przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego w różnym stopniu oraz istnienia ważnych powodów, które uzasadniają ustalenie nierównych udziałów.

Przez przyczynienie się do powstania majątku wspólnego rozumie się całokształt starań każdego z małżonków o założoną przez nich rodzinę i zaspokajanie ich potrzeb. Zatem o stopniu przyczynienia się każdego z małżonków świadczą nie tylko osiągnięcia czysto ekonomiczne, lecz także nakład osobistej pracy przy wychowywaniu dzieci i we wspólnym gospodarstwie domowym. Z kolei przez ważne powody należy rozumieć np. naganne postępowanie małżonka, przeciwko któremu skierowane jest żądanie ustalenia nierównych udziałów, polegające na tym, że w sposób rażący lub uporczywy nie przyczyniał się do powstania dorobku stosownie do swych sił i możliwości zarobkowych.

W przedmiotowej sprawie każda ze stron zgłosiła wniosek o ustalenie nierównych udziałów i każda z inną argumentacją.

Wnioskodawczyni M. O. (1) argumentowała, że jej należy się udział w majątku wspólnym w 70%, bo, jak zeznała, jej chodzi o majątek po rodzicach (vide: uzupełniające zeznanie wnioskodawczyni k. 681v).

Uczestnik postępowania F. O. argumentował, że jemu należy się 70% w majątku wspólnym, bo, jak zeznał, mężczyzna więcej pracuje, musiał ganiać, biegać za wszystkim i wszystko gromadzić, a cyt: „ona wychowywała dzieci” (vide: uzupełniające zeznania uczestnika postępowania F. O. k. 680). Sąd nie podzielił argumentacji żadnej ze stron, że uzasadnia ona ustalenie nierównych udziałów i uznał, że brak jest przesłanek z przepisu art. 43 § 2 k.r. i o., które uzasadniałyby ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym byłych małżonków M. i F. O. i oddalił taki wniosek.

Odnośnie rozstrzygnięcia zawartego w punkcie II postanowienia Art. 31 § 1 k.r. i o. stanowi, że z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje pomiędzy małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny).

Strony zawarły związek małżeński w dniu 2 października 1971 r. nie zawierając umów majątkowych. Z tym dniem powstała między małżonkami wspólność majątkowa, która ustała dopiero w dacie uprawomocnienia się wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim rozwiązującego związek małżeński M. i F. O. przez rozwód.

Art. 46 k.r. i o. zawiera odesłanie stanowiąc, że od chwili ustania wspólności majątkowej do majątku, który był nią objęty, jak również do podziału tego majątku stosuje się odpowiednio przepisy o wspólności majątku spadkowego i o dziale spadku.

Art. 567 § 3 k.p.c. stanowi, że do postępowania o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami, a zwłaszcza do odrębnego postępowania w sprawach wymienionych w § 1 tego artykułu stosuje się odpowiednio przepisy o dziale spadku.

Natomiast do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zniesienia współwłasności, a w szczególności art. 618 § 2 i 3 (art. 688 k.p.c.).

Sąd ustalił, że w skład majątku wspólnego stron wchodzi nieruchomości, których prawo własności zostało udowodnione dokumentami oraz wierzytelności, których istnienie zostało udowodnione zeznaniami świadków i stron oraz dokumentami: wymienione w ppkt 1 - 9 pkt II postanowienia.

Sąd nie zaliczył do majątku wspólnego stron ruchomości zgłoszonych przez uczestnika postępowania F. O., bowiem jak wynika z przeprowadzonego postępowania dowodowego ruchomości te nie znajdowały się w posiadaniu stron na dzień ustania wspólności majątkowej małżeńskiej M. i F. O.. Strony wyzbyły się ich jeszcze w trakcie trwania małżeństwa w drodze różnych czynności w celu zaspokojenia potrzeb rodziny. Z tego względu Sąd oddalił wnioski dowodowe zgłoszone przez pełnomocnika uczestnika postępowania w piśmie z dnia 20 marca 2013 r., tj. w przedmiocie przesłuchania świadka R. S. oraz dopuszczenia dowodu z opinii biegłego do spraw wyceny ruchomości, uznając przeprowadzenie tych dowodów za zbędne.

Sąd dokonał podziału nieruchomości stron częściowo zgodnie z wnioskiem wnioskodawczyni M. O. (1) przyznając na jej rzecz nieruchomości opisane w punkcie II w ppkt a), a uczestnikowi postępowania F. O. nieruchomości i wierzytelności w ppkt b).

Łączna wartość majątku wspólnego stron to 409.854,00 zł - wartość 29 działek z opinii biegłego Z. R. w łącznej kwocie 386.372,00 zł i udziału wynoszącego 1/2 części działki nr (...) położonej w B. w kwocie 23.481,00 zł, czyli łącznie wartość nieruchomości 409.853,00 zł plus wierzytelność w kwocie 22.800,00 zł plus 258.355,00 zł - nakłady na majątek odrębny uczestnika postępowania F. O. z opinii biegłego A. J., czyli razem 691.008,00 zł : 2, tj. po 345.504,00 zł dla każdego z byłych małżonków.

Uczestnik postępowania F. O. otrzymał wierzytelności w kwocie 258.355,00 zł i 22.800,00 zł oraz 6 działek: dwie położone w P. o wartości 14.508,00 zł i 12.683,00 zł oraz nieruchomości położone w S.: działkę (...) o wartości 18.559,00 zł - Sąd przyznał uczestnikowi postępowania także tę działkę o większej normie obszarowej uznając, iż proponowane przez wnioskodawczynię dla uczestnika postępowania wszystkie działki były o zbyt małej normie obszarowej, (...) o wartości 5.203,00 zł, (...) o wartości 2.107,00 zł i (...) o wartości 2.789,00 zł, czyli łącznie: 337.004,00 zł.

Natomiast wnioskodawczyni M. O. (1) otrzymała pozostałe nieruchomości: w P. (...) o wartości 21.807,00 zł, (...) o wartości 14.416,00 zł, w (...) o wartości 9.336,00 zł, (...) o wartości 1.931,00 zł, (...) o wartości 28.619,00 zł, (...) o wartości 22.427,00 zł, (...) o wartości 30.429,00 zł, w A. (...) o wartości 24.036,00 zł, (...) o wartości 24.837,00 zł, w S. (...) o wartości 15.523,00 zł, w S. (...) o wartości 4.493,00 zł, (...) o wartości 16.542,00 zł, (...) o wartości 15.891,00 zł, w (...) o wartości 11.283,00 zł, w B. (...) o wartości 36.407,00 zł, 1/2 części działki nr (...) o wartości 23.481,50 zł, (...) o wartości 2.988,00 zł, (...) o wartości 7.706,00 zł, (...) o wartości 7.975,00 zł, (...) o wartości 7.616,00 zł, (...) o wartości 11.683,00 zł, (...) o wartości 11.787,00 zł, (...) o wartości 2.704,00 zł i (...) o wartości 87,00 zł, czyli łącznie 354.004,50 zł.

Sąd nie zaliczył do majątku wspólnego dopłat obszarowych pobranych przez F. O. do użytkowanego gospodarstwa rolnego przyjmując, że takie dopłaty przeznaczone są dla rolników prowadzących gospodarstwa rolne tytułem kosztów

związanych z ich uprawą i z tego względu uprawnienie do pobrania takich dopłat posiadał F. O. bez konieczności rozliczania się z nich z byłą żoną, tytułem pożytków pobranych z nieruchomości.

Sąd nie rozliczył również podatku rolnego z przedmiotowego gospodarstwa rolnego ponieważ nie zostało udowodnione czy i przez kogo został on zapłacony. Odnośnie odszkodowań pobranych przez strony za straty powstałe w wyniku pożarów Sąd uznał - zgodnie ze stanowiskami stron przedstawionymi w toku procesu - że one zostały rozdysponowane jeszcze w trakcie trwania wspólności ustawowej małżeńskiej na różne szeroko pojęte potrzeby rodziny M. i F. O. i nie przyjął ich do rozliczenia przy podziale majątku wspólnego. Sąd przyjął, że przy powyższym sposobie podziału majątku wspólnego, przy uwzględnieniu długu z tytułu połowy zaległych składek wpłaconych przez wnioskodawczynię M. O. (1) do KRUS - u nie zachodzi konieczność wzajemnych dopłat - pkt III postanowienia. O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

Apelacje od powyższego postanowienia wywiódł za pośrednictwem swojego pełnomocnika uczestnik F. O. zaskarżając postanowienie w zakresie pkt II ppkt 8 oraz w zakresie tego punktu lit. a i b a nadto w zakresie pkt III

Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego:

a/ art. 45 krio poprzez jego zastosowanie w sytuacji, w której nie istniała wierzytelność z tytułu nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty Uczestnika, a zatem brak było podstaw do zastosowania w/w normy prawnej

zaś z ostrożności procesowej (w sytuacji, w której Sąd II instancji uznalby, iż nakłady z majątku wspólnego na majątek osobisty Uczestnika zostały poczynione) podniósł zarzut naruszenia:

b) art. 45 krio, poprzez przyjęcie, iż istnieje konieczność zwrotu poczynionych nakładów na majątek osobisty Uczestnika, w sytuacji, w której były to nakłady konieczne na przedmioty majątkowe przynoszące dochód, tj. zabudowania w gospodarstwie rolnym, stanowiącym główne źródło utrzymania stron i ich małoletnich dzieci;

II. naruszenie przepisów prawa procesowego:

a) art. 233 kpc w zw. z art. 13§2 kpc, poprzez:

- przyjęcie, że same twierdzenia Wnioskodawczyni o czynieniu nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty Uczestnika, niepoparte żadnymi dowodami umożliwiają ustalenie, iż nakłady takie faktycznie zostały poczynione

- nie wzięcie pod uwagę i zupełne pominięcie podczas procedowania i oceny materiału dowodowego zeznań świadków oraz przesłuchania Uczestnika, z których wynikało, iż rozbudowa oraz remont budynków posadowionych na nieruchomości położonej w S. nr (...) finansowała matka Uczestnika M. (M.) O.;

- błędne ustalenie, iż dokonana rozbudowa oraz remont budynków była nakładem z majątku wspólnego byłych małżonków, a nadto, iż były to nakłady na majątek odrębny Uczestnika,

- nie uwzględnienie okoliczności, i brak rozważenia, czy byli małżonkowie mieli środki finansowe na rozbudowę i remont budynków w latach 1971- 1982 i zakup niemal 15 ha nieruchomości przy równoczesnym ustaleniu, iż pracowała zawodowo tylko Wnioskodawczyni, a strony miały na utrzymaniu czwórkę małych dzieci;

- brak ustalenia w jakim okresie (w których latach) miał miejsce remont i rozbudowa poszczególnych budynków gospodarskich, mimo, że ustalona wierzytelność z tytułu nakładów na majątek osobisty Uczestnika stanowi niemal połowę wartości majątku, który Sąd ustalił jako wspólny;

- prowadzenie postępowania dowodowego w sposób ukierunkowany na ustalenie wartości rzekomych nakładów poniesionych z majątku wspólnego stron na majątek osobisty Uczestnika, dopuszczanie dowodu z opinii biegłego w

tym zakresie, mimo, iż okoliczność ponoszenia nakładów- co do samej zasady- była kwestionowana przez Uczestnika na całym etapie postępowania;

- pominięcie okoliczności, iż gospodarstwo rolne (...) nabył na podstawie dziedziczenia F. O. wraz z siostrą M. O. (2) po 1/2 części każde z nich, a zatem nawet gdyby przyjąć, iż nakłady na remont i rozbudowę budynków na nieruchomości położonej w S. nr (...) pochodziły z majątku wspólnego Stron, to co najmniej połowa z nich nie powinna zostać zakwalifikowana jako nakład na majątek odrębny Uczestnika, lecz na majątek osoby trzeciej;

Podczas gdy prawidłowa interpretacja zebranego w sprawie materiału procesowego powinna była prowadzić do ustalenia przez Sąd, iż: dokonane w latach 1971- 1982 inwestycje w postaci rozbudowy oraz remontów budynków posadowionych na nieruchomości należących do osoby trzeciej w stosunku do stron postępowania- tj. M. (M.) O. były nakładem własnym matki Uczestnika na nieruchomość będącą jej własnością, a zatem nie mogły stanowić nakładów z majątku wspólnego Stron na majątek odrębny Uczestnika, ponieważ: Uczestnik nie był wówczas właścicielem ani współwłaścicielem przedmiotowej nieruchomości i nie stanowiła ona jego majątku odrębnego, a nadto środki finansowe pochodziły wyłącznie od matki Uczestnika, bowiem: zasady logiki i doświadczenia życiowego wskazują, iż strony tuż po zawarciu związku małżeńskiego nie miały majątku wystarczającego na ponoszenie kosztów inwestycji, zwłaszcza przy ustaleniu, iż zawodowo pracowała M. O. (1), zaś F. O. pracował w gospodarstwie matki, a nadto strony miały na utrzymaniu czwórkę małoletnich dzieci.

b) art. 232 kpc w zw. z art. 13 §2 kpc, poprzez uznanie, iż nakłady z majątku wspólnego stron na majątek odrębny Uczestnika istnieją i zostały wykazane przez Wnioskodawczynię, pomimo iż w trakcie postępowania M. O. (1) nie przedstawiła dowodów na potwierdzenie powyższych okoliczności, lub też przedstawione dokumenty nie wykazywały w sposób niebudzący wątpliwości, iż w/w wierzytelność istnieje,

c) art. 328§ 2 kpc w zw. z art. 13 §2 kpc, poprzez zupełne pominięcie w treści uzasadnienia dowodów, na których Sąd się oparł ustalając, iż w skład majątku wspólnego stron wchodzi wierzytelność z tytułu nakładów na budynki i przyczyn, dla których innym dowodom w przedmiotowym zakresie odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, a nadto poprzez nieustalenie stanu faktycznego związanego zarówno z czasookresem w którym rzeczony budynki były remontowane/ rozbudowywane, a także kto był wówczas właścicielem nieruchomości na której budynki są posadowione, oraz poprzez brak wskazania i wyjaśnienia podstawy prawnej rozstrzygnięcia w zakresie uznania istnienia wierzytelności z tytułu nakładów;

Mając na uwadze powyższe zarzuty skarżący wnosił o:

a) zmianę zaskarżonego postanowienia i dokonanie podziału majątku wspólnego byłych małżonków poprzez zasądzenie na rzecz Uczestnika od Wnioskodawczyni kwoty 258.355,00 zł. płatnej w terminie miesiąca od daty uprawomocnienia się orzeczenia wraz z ustawowymi odsetkami, tytułem spłat i wyrównania udziałów we współwłasności, ewentualnie:

b) o uchylenie zaskarżonego rozstrzygnięcia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji i zasądzenie od Wnioskodawczyni na rzecz Uczestnika kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego

rozpoznanie sprawy również pod nieobecność Uczestnika

Sąd Okręgowy dodatkowo ustalił:

Małżonkowie O. w 1977r. na nieruchomości stanowiącej własność matki uczestnika oznaczoną jako działka nr (...) pobudowali oborę. Następnie w 1982r. F. O. otrzymał pozwolenie na budowę stodoły i budynku mieszkalnego.

Dowód: - zeznania wnioskodawczyni M. O. k. 236

- kopia pozwolenia na budowę k. 97-98

Na mocy aktu własności ziemi z 25 marca 1982r. nr (...) wydanego przez Naczelnika Gminy w P. F. i M. małżonkowie O. nabyli własność nieruchomości oznaczonych jako działki o nr (...) o łącznej pow. 0,65ha. Dla tych nieruchomości nie ma urzędzonej księgi wieczystej ani też zbioru dokumentów.

Dowód: - akt własności ziemi k.807

- zaświadczenie k. 808

M. O. (2) zmarła 26.10.1982r. w S.. Postanowieniem z dnia 3 listopada 1999r. w sprawie I Ns 287/99 Sąd Rejonowy w Opocznie stwierdził, iż spadek po M. O. (2) nabyły dzieci C. O., M. O. (4), M. O. (2), F. O. i J. O. po 1/5 części każde z nich z tym, że spadkowe gospodarstwo rolne odziedziczył tylko F. O. i M. O. (2) po 1/2 części każde z nich.

Dowód: - akt zgonu k. 4 akt I Ns 287/99 SR w Opocznie

- postanowienie Sądu k. 53 akt I Ns 287/99 SR w Opocznie

Małżonkowie O. aktem notarialnym z 5 października 1992r. sporządzonym w Kancelarii Notarialnej w K. przekazali synowi B. O. m.in. działki położone w S. oznaczone w ewidencji gruntów nr (...).

Dowód: - akt notarialny k. 812-813

- odpis z księgi wieczystej k. 809-811

Niespełna rok przed śmiercią M. O. (2) rozpoczęto budowę budynku mieszkalnego i stodoły na podstawie pozwolenia na budowę wystawionego na F. O. . Prace budowlane zostały zakończone już po śmierci matki uczestnika. Pozostałe nakłady na nieruchomość położoną w S. oznaczoną działką nr (...) dokonywane były w czasie gdy w wyniku spadkobrania nieruchomość ta stanowiła współwłasność uczestnika i jego siostry M. O. (2).

/ bezsporne/

Aktem notarialnym z 27 maja 2009r. sporządzonym w Kancelarii Notarialnej w O. przed notariuszem A. P. F. O. darował synowi P. O. m.in. swój udział w zabudowanej nieruchomości położonej w S. o nr (...) a M. O. (2) siostra uczestnika sprzedała swój udział m.in. w tej nieruchomości za kwotę 6000 zł bratankowi P. O..

Dowód: - akt notarialny k.2-4 akt KW (...)

Różnica między danymi zawartymi w ewidencji gruntów a ujawnionymi w księdze wieczystej (...) wynika z przeprowadzonej modernizacji ewidencji gruntów obręb S. w wyniku czego powstały nowe działki: o nr (...) powstała po połączeniu działek nr (...) oraz włączeniu części rowu dz. nr (...), o nr (...) powstała po połączeniu działek nr (...) i włączeniu części rowu dz. nr (...) nr (...) powstała po połączeniu działek nr (...) i włączeniu części rowu dz. nr (...).

Dowód: - pismo Starostwa Powiatowego w O. k. 843

- odpis z księgi wieczystej (...) k. 834-838

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja uczestnika jest po części zasadna.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że postępowanie apelacyjne mimo, iż jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego co oznacza, że sąd drugiej instancji ma pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia. W konsekwencji może, a jeżeli je dostrzeże – powinien, naprawić wszystkie naruszenia prawa materialnego, niezależnie od tego, czy zostały wyknięte w apelacji, pod warunkiem, że mieszczą się w granicach zaskarżenia. Sąd drugiej instancji nie może ograniczać się jedynie do

oceny zarzutów skarżącego, lecz musi dokonać ponownych, własnych ustaleń, a następnie poddać je ocenie pod kątem prawa materialnego (por m.in. uzasadnienie wyroków Sądu Najwyższego z dnia lutego 2012 r. IV CSK 290/11 LEX nr 1136006 i z dnia 13 marca 2012 r. II PK 173/11 LEX nr 1211151) .

Mając na uwadze powyższe zastrzeżenia stwierdzić należy , iż Sąd dokonał dodatkowych ustaleń , ustalania te zostały dokonane na podstawie dokumentów urzędowych sporządzonych przez uprawnione do tego organy. Jeśli zaś chodzi o ustalenia dokonane co do okresów budowy budynków na nieruchomości położonej w S. to stwierdzić należy , iż z uwagi na zastrzeżenia zgłoszone w apelacji uczestnika pełnomocnik wnioskodawczyni wypowiedziała się w tym zakresie zasadnie wskazując , iż strony podały okresy budowy budynków podczas ich oględzin przez biegłych. Pełnomocnik uczestnika nie zakwestionował tych twierdzeń a zatem należy uznać , iż okoliczności te zostały przyznane co pozwoliło Sądowi na dokonanie takiego ustalenia.

Odnosząc się do apelacji uczestnika to w pierwszej kolejności należy rozważyć zarzut naruszenia prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że nakłady na działkę nr (...) położoną w S. były dokonywane przez małżonków O.. Analiza materiału dowodowego została w tym zakresie – co słusznie zarzuca apelacja - dokonana jednak zbyt pobieżnie. Niemniej jednak Sąd Okręgowy jest także Sądem merytorycznym i w związku z tym ma prawo do samodzielnej oceny zebranych dowodów rozważając na nowo materiał dowodowy.

Podstawą apelacji w zakresie w/w zarzutu jest m.in. twierdzenie jakoby matka uczestnika postępowania z własnych środków budowała budynki na swojej nieruchomości (w zasadzie chodzi tak naprawdę jedynie o budynek obory której budowa rozpoczęła się w 1977r.) . Nie można jednak zapominać , iż od 1957r. matka uczestnika była wdową , a gospodarstwo - jak zeznał sam uczestnik - od 17 roku życia prowadził on. Matka uczestnika zmarła w 1982r. mając 76 lat. Inwestycje na działce rozpoczęły się tak naprawdę kilka lat przed jej śmiercią czyli wtedy gdy miała już ponad 70 lat. Trudno zatem założyć , iż to ona budowała np. oborę w sytuacji gdy w posesji zamieszkiwali jeszcze małżonkowie którzy prowadzili gospodarstwo rolne , a wnioskodawczyni dodatkowo pracowała poza rolnictwem. Zasady doświadczenia życiowego wskazują , iż to na ogół młodzi gospodarze w warunkach wiejskich którzy rozpoczynają wspólne pożycie czynią starania o poprawę swojego bytu prowadząc inwestycje i pomnażając swój dorobek. Dlatego też w ocenie Sądu to F. O. i jego żona M. inwestowali w nieruchomość. Założenie uczestnika ,iż to jego matka za życia pobudowała oborę nie może się ostać albowiem tego rodzaju inwestycja mogła być dokonywana przez osoby które dysponowały znacznymi środkami finansowymi. Trudno uwierzyć aby ponad 70 – letnia kobieta w warunkach wiejskich nie prowadząca formalnie gospodarstwa rolnego nie wiedząc z czego zaoszczędziła środki na wybudowanie obory. Pośrednio na takowe ustalenie wskazują zeznania świadków B. C. , K. M. którzy pracowali na nieruchomości podczas budowy i przyznawali , iż płacili im O.. To oni byli uważani za inwestorów i tak byli postrzegani przez okolicznych mieszkańców. Świadczą o tym zeznania zarówno w/w świadków jak i świadka J. W. /k. 183 i nast./ . Jako odosobnione jawią się w tym zakresie zeznania świadka C. S. które tak naprawdę wcale nie wskazują , iż to matka uczestnika była inwestorką, a świadczą jedynie o tym , iż ona jeden raz wypłacała mu wynagrodzenie. Mając na uwadze całokształt okoliczności sprawy należy uznać , iż zeznania te nie mają charakteru przesądzającego i nie potwierdzają faktu, iż to M. O. (2) była główną inwestorką. Trudno zatem zarzucić w tym zakresie Sądowi Rejonowemu dowolność ustalenia. Stanowisko zawarte w apelacji stanowi jedynie polemikę z prawidłowym ustaleniem Sądu dotyczącym tej materii. Dodatkowo należy zwrócić uwagę , iż decyzja znajdująca się na k. 97-98 akt wskazuje wprost na F. O. jako inwestora co jest dodatkowym argumentem przemawiającym za takim ustaleniem.

Ma natomiast racje skarżący, iż Sąd błędnie potraktował nakłady z majątku wspólnego byłych małżonków jako całości nakłady na majątek osobisty uczestnika. Godzi się bowiem zauważyć , iż w chwili budowy obory w 1977r. żyła jeszcze matka uczestnika która była wyłączną właścicielką nieruchomości. W takiej sytuacji nie sposób przyjąć , iż były to nakłady na majątek osobisty uczestnika. Były to natomiast nakłady na majątek osoby trzeciej. Co prawda w efekcie na skutek spadkobrania po M. O. (2) uczestnik stał się właścicielem połowy nieruchomości, a tym samym i połowy nakładów niemniej jednak Sąd Rejonowy okoliczności tej zupełnie nie zbadał przechodząc nad tym do porządku dziennego.

Zasadnie także apelacja zarzuca brak ustaleń w zakresie okresów w jakich miał miejsce remont i rozbudowa poszczególnych budynków gospodarskich. Okoliczność ta jednak z uwagi na spadkobranie uczestnika po matce nie ma takiego istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia albowiem w efekcie dług z tytułu wierzytelności z tytułu nakładów związanych z gospodarstwem rolnym dokonywanych za życia M. O. (2) odziedziczony został przez uczestnika i jego siostrę, oni też byli współwłaścicielami nieruchomości w okresie gdy na nieruchomości były czynione inne jeszcze nakłady (poza oborą).

Wreszcie całkowicie usprawiedliwiony jest zarzut apelacji dotyczący pominięcia okoliczności – o czym była mowa wyżej- iż gospodarstwo rolne (...) nabył na podstawie dziedziczenia F. O. wraz z siostrą H. O. po 1/2 części każdy z nich. Sąd Rejonowy nie dostrzegł tego faktu przez co błędnie zakwalifikował wierzytelność z tytułu nakładów jako wierzytelność z majątku wspólnego małżonków na majątek osobisty uczestnika podczas gdy prawidłowo w skład majątku wspólnego wchodzi co prawda wierzytelność w kwocie 258.355 zł z tym jednakże zastrzeżeniem, iż połowa z tej wierzytelności jest to wierzytelność przysługująca w stosunku do uczestnika, a druga połowa to wierzytelność w stosunku do osoby trzeciej to jest w stosunku do H. O. – siostry uczestnika.

Zgodnie z ugruntowanym już orzecznictwem Sądu Najwyższego wierzytelność z tytułu nakładów z majątku wspólnego na majątek odrębny jednego z małżonków ma charakter obligacyjny. (por. wyrok SN z 30.01.2009r. III CSK 257/07) Zastrzeżenie to jest o tyle istotne gdyż nieruchomość na którą były dokonywane nakłady nie jest już własnością żadnej ze stron postępowania gdyż została przekazana synowi stron w drodze darowizny od ojca i na podstawie umowy sprzedaży udziału od M. O. (2) – siostry uczestnika. Obligacyjny charakter tego rodzaju nakładów oznacza, iż zbycie przez małżonka nieruchomości z nakładem po ustaniu wspólności majątkowej nie wywołuje przejścia ex lege tego zobowiązania na nabywcę. Zdaniem Sądu Najwyższego obciążenie nabywcy obowiązkiem zwrotu udziału w nakładach na rzecz byłego małżonka zbywcy podważałoby pewność i bezpieczeństwo obrotu nieruchomościami.

Mając zatem na uwadze, iż w pewnym zakresie uczestnik F. O. i jego siostra H. O. stali się współwłaścicielami nieruchomości na którą były dokonywane nakłady po połowie to na chwilę działu małżonkowie mogą od osoby trzeciej która była współwłaścicielem nieruchomości w chwili dokonywania nakładów dochodzić połowy wierzytelności z tytułu poczynionych nakładów z majątku wspólnego na majątek tejże osoby trzeciej. Ugruntowane jest bowiem w orzecznictwie SN stanowisko, iż roszczenie o zwrot nakładów dokonanych przez małżonków z majątku wspólnego w czasie trwania wspólności ustawowej na nieruchomość stanowiącą własność osoby trzeciej wchodzi w skład majątku wspólnego i jako prawo podmiotowe (wierzytelność) powinno być objęte postanowieniem o jego podziale (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3.4.1970 r., III CZP 18/70, OSNCP 1971, nr 2, poz. 18, z dnia 19.12.1973 r., III CZP 65/73, OSNCP 1974, nr 10, poz. 164, i z dnia 11.5.1978 r., III CZP 103/77, OSNCP 1979, nr 1, poz. 4)

W skład majątku wspólnego wejdzie zatem wierzytelność w stosunku do H. O. w wysokości połowy nakładów na nieruchomość albowiem w czasie dokonywania nakładów była ona współwłaścicielką nieruchomości położonej w S., a w wyniku spadkobrania po matce odziedziczyła także dług wynikający z nakładów dokonywanych na nieruchomości za życia M. O. (2). Fakt przekazania następnie całej nieruchomości przez uczestnika na rzecz syna stron umową darowizny i sprzedaż udziału przez M. O. (2) bratankowi nie ma znaczenia dla konieczności rozliczenia nakładów albowiem art. 45 krio nie formułuje w żaden sposób warunku, iż rozliczenie nakładów może nastąpić wyłącznie do czasu zbycia składnika majątku z którym jest związany nakład. (por. postanowienie SN z 21.01.2010r. I CSK 207/09 baza Legalis, uzasadnienie wyroku SN z 30 stycznia 2009r. III CSK 257/07 baza Legalis)

Zgodnie z treścią art. 46 krio do podziału majątku, który był objęty wspólnością ustawową małżonków odpowiednio stosuje się przepisy o dziale spadku. Postępowanie w tych sprawach uregulowane jest w art. 680 i nast. k.p.c. i toczy się w trybie nieprocesowym. Przepis art. 684 k.p.c. nakłada na sąd dokonujący działu spadku obowiązek ustalenia składu i wartości spadku ulegającego podziałowi. Przepis ten znajduje odpowiednie zastosowanie w postępowaniu o podział majątku wspólnego małżonków (art. 46 krio) co oznacza, że sąd ustala skład i wartość majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską.

W rozpoznawanej sprawie przedmiotem sporu była wierzytelność z tytułu nakładów na majątek osobisty uczestnika postępowania. Uszła jednak uwadze Sądu Rejonowego okoliczność, iż działki położone w S. nie wchodziły wbrew zapisom ewidencji gruntów do majątku wspólnego albowiem strony w 1992r. przekazały te nieruchomości synowi. W związku z tym nieruchomości tych nie było w majątku wspólnym ani w chwili ustania wspólności ani też w chwili dokonywania działu. Okoliczność ta nie była co prawda podnoszona przez żadną ze stron jednakże bezpośrednio wpływa ona na wysokość ewentualnej spłaty w związku z czym Sąd Okręgowy uznał, iż okoliczność ta mieści się w granicach zaskarżenia i musi być przez Sąd uwzględniona z urzędu. Ustalenie zatem, iż działki położone w S. nie wchodziły w skład majątku wspólnego spowodowało konieczność zmiany rozstrzygnięcia poprzez uwzględnienie odpowiedniej korekty w tym zakresie.

Nie doszło do naruszenia art. 45 k.r.o. Skarżący naruszenie tego przepisu upatruje w tym, iż sąd zaliczył wierzytelność z tytułu nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika pomimo, że zdaniem skarżącego nakłady na nieruchomości były konieczne i zostały poczynione w celu zaspokojenia potrzeb rodziny. Zgodnie z art. 45 § 1 k.r.o. każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. Może żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. Nie można żądać zwrotu wydatków i nakładów zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny, chyba że zwiększyły wartość majątku w chwili ustania wspólności.

Z treści powyższego przepisu wynika, iż po ustaniu wspólności aktualizuje się roszczenie o zwrot nakładów majątkowych poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty każdego z małżonków. Uprawnienie to podlega jednak dwóm ograniczeniom.

Po pierwsze nie można żądać zwrotu poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. Skarżący prezentuje pogląd, iż nakłady w postaci budowy budynków były nakładami koniecznymi na gospodarstwo rolne. Nie można się zgodzić z takim stanowiskiem. Przede wszystkim przed pobudowaniem budynków strony funkcjonowały i prowadziły gospodarstwo rolne, a zatem pobudowane budynki miały jedynie im ułatwić prowadzenie gospodarstwa rolnego i nie mogą być postrzegane jako nakłady konieczne. Za nakłady konieczne uznaje się takie nakłady które są niezbędne dla utrzymania danej rzeczy w należyłym stanie umożliwiające normalne korzystanie z niej. Nakłady będące przedmiotem sporu w mniejszej sprawie należałoby raczej traktować jako nakłady użyteczne mające na celu ułatwienie w prowadzeniu gospodarstwa rolnego.

Po drugie nie można żądać zwrotu nakładów zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny, chyba że zwiększyły wartość majątku w chwili ustania wspólności. Koncepcja skarżącego jakoby nakłady w postaci budowy budynków gospodarczych, stodoły itp. nosiły znamiona nakładów zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny nie może zyskać akceptacji Sądu albowiem wartość tych nakładów została oszacowana z uwzględnieniem stopnia ich zużycia i w efekcie podlega rozliczeniu albowiem zwiększyła wartość majątku.

W braku zgodnego wniosku uczestników postępowania co do podziału majątku wspólnego, gdy zachodzą warunki do podziału w naturze, Sąd dokonuje tego podziału w myśl art. 623 k.p.c. w zw. z art. 46 k.r.o. i art. 688 k.p.c., uwzględniając wszystkie okoliczności, zgodnie z interesem społeczno-gospodarczym. Musi także uwzględnić dalsze warunki dopuszczalności podziału rzeczy wspólnej zawarte w art. 211 k.c. i art. 212 § 1 k.c. i nast. k.c., to jest wykluczyć, że podział byłby sprzeczny z przepisami ustawy lub ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem rzeczy albo że pociągałby za sobą istotną zmianę rzeczy lub znaczne zmniejszenie jej wartości oraz może wyrównać wartość poszczególnych udziałów przez dopłaty pieniężne. W rozpatrywanym przypadku Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że podział fizyczny majątku wspólnego będzie najbardziej właściwym sposobem zniesienia współwłasności oraz w najszerszym stopniu uwzględnia interesy obydwu uczestników postępowania, a także jest zgodny z interesem społeczno – gospodarczym, jak i zasadami współżycia społecznego. Strony zaakceptowały także co do zasady podział gospodarstwa rolnego w naturze.

Rozważając interesy obu stron Sąd na nowo dokonał fizycznego podziału składników majątkowych które szczegółowo opisał w pkt I postanowienia wskazując szczegółowo jakie nieruchomości zostały ujawnione w których księgach wieczystych. Przyznając wnioskodawczyni nieruchomości położone w B. o **nr** (...) i wartości 36.407 zł , **nr** (...) o wartości 11.787 zł , **nr** (...) o wartości 2.988 zł , **nr** (...) o wartości 7.706 zł , **nr** (...) o wartości 7.975 zł , **nr** (...) o wartości 7.616 zł , **nr** (...) o wartości 2.704 zł , **nr** (...) o wartości 87 zł , **nr** (...) o wartości 11.683 zł oraz udział 1/2 we własności działki nr (...) o wartości 23.481,50 zł. Sąd podzielił jej stanowisko i uznał, iż zasadnym jest taki podział bowiem nieruchomości te stanowią rodzinny majątek wnioskodawczyni i były przekazane małżonkom O. przez jej rodziców . W takim razie zasadnym jest aby powróciły one do rodziny wnioskodawczyni. Dodatkowo wnioskodawczyni wniosła o przyznanie jej na własność innych jeszcze działek z tego Sąd uwzględnił fakt przyznania jej następujących działek: położonej w D. o **nr** (...) i wartości 11.283 zł , w S. o **nr** (...) i wartości 15.523 zł , oraz spośród działek położonych w S. które nabyli małżonkowie w czasie trwania małżeństwa działki o nr (...) o wartości 28.619 zł , **nr** (...) o wartości 22.427 zł. Dodatkowo zostały przyznane wnioskodawczyni działki położone w A. o **nr** (...) i wartości 24.837 zł i o **nr** (...) i wartości 24.837 zł oraz położone w P. nabyte na podstawie aktu własności ziemi o **nr** (...) i wartości 21.807 zł oraz **nr** (...) i wartości 14.416 zł . Ogółem zatem wnioskodawczyni Sąd przyznał nieruchomości o wartości 275.383 zł. Skoro sąd ustalił , iż w skład majątku wspólnego wchodzi wierzytelność w stosunku do H. O. to należało przyznać tą wierzytelność obu małżonkom po połowie. Oboje małżonkowie winni ponieść ryzyko dochodzenia tej wierzytelności. Uwzględniając przyznaną wnioskodawczyni wierzytelność w stosunku do H. O. w wysokości 64.588,75 zł ogółem wnioskodawczyni otrzymała składniki majątkowe o wartości 339.972 zł.

Uczestnik natomiast co prawda w apelacji domagał się jedynie spłaty od wnioskodawczyni niemniej jednak nie zakwestionował przyznania mu nieruchomości przez Sąd Rejonowy a w toku postępowania wnosił o przyznanie mu nieruchomości za wyjątkiem położonych w B. co do których wnioskował o przyznanie ich wnioskodawczyni /pismo k.619/. Zasadnym było zatem w ramach preferowanego przez ustawodawcę podziału w naturze przyznać uczestnikowi działki położone w S. o **nr** (...) i wartości 2.789 zł , **nr** (...) o wartości 9.336 zł , **nr** (...) o wartości 1.931 zł , **nr** (...) o wartości 2.107 zł , **nr** (...) o wartości 5.203 zł , **nr** (...) o wartości 18.559 zł , **nr** (...) o wartości 30.426 zł , **nr** (...) o wartości 14.508 zł , **nr** (...) o wartości 12.683 zł . Uwzględniając wierzytelność z tytułu nakładów przyznaną uczestnikowi opisaną w pkt I.1 lit.m, udział 1/2 w wierzytelności w stosunku do H. O. oraz wierzytelność z tytułu sprzedaży części działki (...) w kwocie 22.800 zł uczestnik otrzymał składniki majątkowe o ogólnej wartości 314.104 zł.

Skoro cały majątek wspólny był o wartości ok. 654.076 zł to udział 1/2 każdego z małżonków winien wynosić po 327.038 zł. Wnioskodawczyni otrzymała składniki majątkowe wartości 339.972 zł uczestnik zaś 314.104 zł . Dlatego też należało orzec o dopłatach pieniężnych tytułem wyrównania udziałów stosowanie do art. 211 i nast. k.c. Dopłata ta winna wynosić 12.934 zł jednakże uwzględniając fakt , iż wnioskodawczyni wniosła o rozliczenie w toku postępowania spłaconych przez nią zaległości w KRUS w kwocie 14.000 zł co obciążało obojga małżonków należało zasądzić spłatę pomniejszoną o połowę tej zaległości tj. o kwotę 7000 zł . Dopłata należna uczestnikowi tytułem wyrównania udziałów wynosić zatem powinna 5.934 zł płatna w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności. Rozstrzygnięcie takie jest najbardziej racjonalne i w najszerszym stopniu uwzględnia interesy obojga byłych małżonków. Z uwagi na areal gospodarstwa i odpowiednie kwalifikacje obu stron nie było przeszkód co do podziału gospodarstwa rolnego w sposób zaproponowany przez strony.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 386§ 1 k.p.c. w z w. z art. 13 § 2 k.p.c. należało zmienić zaskarżone postanowienie w sposób opisany w pkt I.

W pozostałym zakresie apelacja uczestnika była bezzasadna i jako taka podlegała oddaleniu z przyczyn przytoczonych powyżej a to na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 520§ 1 k.p.c. ustalając , iż każdy z uczestników ponosi koszty postępowania apelacyjnego związane z własnym udziałem w sprawie.

Na oryginale właściwe podpisy

